

מגן דוד

אגב קראתי באיזה ספר [אם תרצה אני אחפש] שדוד הוא היחיד שכתוב שה' הגן עליו משש כיוונים [חוץ מכלל עם ישראל] הגביה אותו טפח מעל הקרקע וכ"ו.

מגן דוד כמסמל את השואה

בתקופת מלחמת העולם השנייה, כאשר נאלצו היהודים באירופה לענוד [טלאי צהוב](#) בצורת מגן דוד, הפך המגן דוד סמל לשואת יהודי אירופה.

מגן דוד כסמל לבריאה

יש המאמינים כי ששת המשולשים, המרכיבים את המגן דוד, מסמלים את ששת ימי הבריאה, ואילו המשושה שבמרכזו מסמל את השבת.

מגן דוד בעל משמעות מאגית

במשך השנים ייחסו היהודים לסמל המגן דוד משמעות מאגית של גירוש רוחות רעות. הדבר היה מקובל במיוחד ב"קבלה", ובעיקר בקבלה המעשית, שעוסקת, בין היתר, בקמעות. השימוש בקמיעות היה נפוץ מאד בעם היהודי (כמו גם בדתות אחרות) לאורך הדורות. חוקר הסמלים היהודיים, ארווין גודינף, העריך שהסמל נקרא בשם "מגן דוד" ומופיע על [קמעות](#). מכיוון שדוד היה זה שגרש את הרוח הרעה שביעתה את שאול המלך.

המלה "מגן" שנמצאת בשם הסמל מורה לא רק על המגן המוחשי ששימש ככלי מלחמה בימי קדם, אלא גם על הגנה בכלל, בכל מובן שהוא. מכאן גם האמונה היהודית, שמשיח מבית דוד יגן על היהודים באחרית הימים, והאמונה בכוחו של קמע, שעליו מצויר מגן דוד, להגן מפני כוחות הרוע.

מגן דוד כסמל למוח גוף ונפש

יש הרואים במלה הראשונה שבשם הסמל "מגן דוד" ראשי תיבות מוח גוף נפש, ומפרשים שהסמל מייצג את האיזון בין שלושת הגורמים האלה, שמרכיבים כל אחד מאתנו.

מגן דוד כסמל לסדר חניית השבטים במדבר

יש אומרים שהמגן דוד משקף את סדר [חניית השבטים](#) במדבר כאשר לוי במרכז ושנים עשר השבטים האחרים מסביב למגן דוד.

מגן דוד כסמל לששת תכונותיו של המשיח

על פי ישעיהו פרק י"א, פס' ב, יש הרואים במגן דוד סמל לששת תכונותיו של המשיח.
וְנָחָה עָלָיו, רוּחַ יְהוָה:

- רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה
- רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה
- רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה.

מגן דוד כסמל לקבוץ שבטי ישראל

יש הרואים במגן דוד סמל לקיבוץ שבטי ישראל מכל הגלויות.

מגן דוד כסמל לשש הסכנות, מהן ניצל דוד המלך

בעיתון המליץ נכתב כי:

"המגן דוד מולידו הוא דוד המלך עליו השלום, ויהי כאשר הצילו ה' משש סכנות:

- מפי הארי.
 - מכפות הדוב.
 - מיד גלית הפלשתי.
 - מיד שאול.
 - מיד אבשלום.
 - ומקרני ראם.
- ויעש על מגנו מגן-רמז בעל ששה קצות"...

מגן דוד כסמל לשלושת האבות ולדוד המלך

הרב יונה דברת במאמרו "מגן דוד- סמל להבטחה ושילוב דורות" (בחוברת המעין מד, ד, תשס"ד) מביע דעתו, שהמגן דוד מורכב ממשולש אחד שמסמל את שלושת האבות וממשולש שני שמסמל את דוד המלך.

מגן דוד כמאגד את אותיות הא"ב

נתנאל יעקב דניאל הוא כיום בעל מסעדה בת"א אבל במשך שנים רבות היה צורף. כאשר עלה ארצה מטג'קיסטן לפני עשרים ושבע שנים לא ידע עברית ולצורך שינון האותיות ולימודן המציא שיטה ללימוד עצמי בכך שגילה את [כל האותיות](#) בתוך סמל המגן דוד, חוץ מהאות אל"ף, שאותה מצא בצורת המגן דוד תלמידו לצורפות יוסף כהן.

בראיון טלפוני שבוצע עמו, הסביר נתנאל יעקב דניאל, כי דוד המלך בחר במגן דוד מהסיבה הבאה:

"דוד המלך היה משורר וגם איש מלחמה. כאשר נלחם היה צריך להיות מרוכז במלחמה ולא בתפילה. המגן דוד מכיל את כל האותיות שמהן מחברים את התפילות".

לצורך הבנת עניין זה מוסיף נתנאל ומספר, שבימי הבעל שם טוב חי יהודי בכפר נידח ברוסיה, שלא הצליח להגיע לבית הכנסת ביום הכיפורים. מאחר ולא היה לו סידור תפילה, הגיע ל"הסדר" עם הקדוש ברוך הוא, לפיו הוא, האיכר, ישב אצל על הרצפה, ויאמר את התפילות שהוא יודע, ואילו הקדוש ברוך הוא ישלים את השאר. ישב ואמר כל היום את שמות האותיות: אל"ף ב"ת...גילו לבעל שם טוב מהשמים שתפילתו של אותו יהודי עלתה באותו יום כיפור למעלה מכל התפילות.

הסבר נוסף של נתנאל: "בקרבנות בימי קדם היה לכל מלך ציור חקוק על המגן. ציור זה הבדיל אותו, ואפשר לחיילים לזהות אותו. על המגן של דוד המלך היתה צורת ה"מגן דוד" גם כדי להזכיר לחיילים להתפלל בזמן המלחמה. מדוע בחרו היהודים במגן דוד כסמלם? בגלל שהוא מכיל את כל האותיות בצורה המתומצתת ביותר, בחינת מעט המכיל את המרובה".

מגן דוד כסמל להגנה

כסמל של הגנה (כפי שמעידה המלה הראשונה בביטוי מגן דוד) ניתן לדבר על מגן דוד כמסמל את הגנת האל במשמעות דתית, אך בעת ובעונה אחת ניתן גם לראות בו גם כמגן במובנו הרפואי. [מגן דוד אדום](#) הוא הארגון האמון על שירותי חירום רפואיים בישראל. סמל הארגון – מגן דוד בצבע אדום. הצבע האדום נבחר כמשקל נגד לצלב האדום הבינלאומי.

המגן דוד קיים גם בארגונים המעניקים שירותי הגנה צבאית או משטרתית. דוגמאות לכך ניתן למצוא בסמל של צה"ל, צבא ההגנה לישראל, בסמל [המשטרה](#) בישראל ואף בתג השריף בארה"ב.

משמעויות קבליות

חיבור הספירות התחתונות

על פי תורת עשר הספירות של הקבלה המגן דוד מחבר את שבע הספירות התחתונות הנקראות בקצור ז"ת = ז' תחתונות. לדעת חוקרים אחדים אחת הסיבות לכך שהשימוש במגן דוד החל להתפשט מהמאה השש עשרה ואילך היא שהאר"י התקין תקנות בעניין קערת סדר פסח שמהן הבינו חסידיו שיניתן לסדר את המזונות על הקערה בצורת מגן דוד.

הרב מרדכי אליהו כתב במאמר על סדר הפסח:

"סדר הקערה לדעת רבינו האר"י ז"ל:

- חכמה בינה דעת - שלוש מצות.
- חסד וגבורה - זרוע וביצה.
- תפארת - מרור (עלי חסה או הנדבא).
- נצח והוד - חרוסת וכרפס.
- יסוד - מרור (קלח חסה).
- מלכות - זו הקערה".

מגן דוד כסמל למים עליונים ולמים תחתונים

בקבלה מגן דוד מסמל, בין היתר, את השתלבות המים עליונים עם המים התחתונים.

תובנות של הרב זמיר כהן

הרב זמיר כהן כתב, בגיליון מספר אחד של עיתון "הדברות", כי:

- במגן דוד הנפש מסומלת על ידי המשושה הפנימי שעל צלעותיו בנויים המשולשים. משושה זה מניע את עולם החומר. עולם החומר מאופיין על ידי הכיוונים: כמו שנאמר בספר יצירה: 'שבע כפולות בג"ד כפר"ת כנגד שבעה קצוות. מהן ששה קצוות: מעלה ומטה, מזרח ומערב, צפון ודרום. והיכל הקודש מכוון באמצע והוא נושא את כולם'. נוהגים לסמן את ששת המשולשים באות ו' (ו' החיבור) ואילו המשושה הפנימי סימנו האות ז'.
- "המגן דוד מורכב משני משולשים. המשולש הרחב למעלה שחודו כלפי מטה מסמל את המשפיע שמוריד שפע למקבל שסמלו המשולש שחודו כלפי מעלה. שניהם מתאחדים במגן דוד ויוצרים שלמות אחת של אדם".
- "המשולש סימנו באות גימ"ל שהיא אות הגמילה וההענקה, ורק כשני המשולשים מעניקים זה לזה במגן דוד - הם יוצרים את החיבור האנושי".
- "המשולש שבסיסו רחב מסמל את העולם הזה, ואילו המשולש שעליונו רחב - את החיים הרוחניים. כל פעולה שהאדם עושה בעולם הזה משפיעה בעולמות העליונים".
- "במבנה המגן דוד מסתתרת צורת גוף האדם על פי מבנה עשר הספירות: קודקוד עליון כנגד הראש, משולשים עליונים כנגד שתי הידיים, מרכז כנגד החזה, משולשים תחתונים כנגד הרגליים. משולש תחתון כנגד חותם הברית".

מגן דוד כסמל לאושפיזין

המלה הארמית אושפיזין (שתרגומה לעברית: אורחים) מציינת מנהג של הזמנת אורחים מהתנ"ך לבקר בסוכה במהלך שבעת ימי חג הסוכות. מקור המנהג בתורת הקבלה. בכל יום מגיע לסוכה אורח אחר שמבטא תכונה אחרת:

- אברהם – חסד.
- יצחק – גבורה.
- יעקב- תפארת.
- משה- נצח.
- אהרון- הוד.
- יוסף- יסוד.
- דוד- מלכות.

המלה "דוד" כתובה במשושה הפנימי וכל שאר האושפיזין במשולשים החיצוניים של המגן דוד .

מגן דוד כסמל לעקרונות היסוד בפילוסופיה וביהדות

הפילוסוף היהודי-גרמני פרנץ רוזנצוויג (1886 – 1929) העניק פירוש ייחודי למגן דוד, כשטען שיש משולש בסיסי שמאפיין את מוקדי המחשבה הפילוסופית בעולם:

- א. אלוהים.
- ב. אדם.
- ג. עולם.

בעוד המשולש השני מסמל את שלשת עקרונות היסוד של היהדות:

- ד. בריאה
- ה. התגלות
- ו. גאולה

מגן דוד כסמל לאחדות עתידית של שלוש הדתות

ד"ר אשר אדר טוען בספרו "מגן דוד כסמל עתיק של איחוד" שהמגן דוד בנוי משלושה מעוינים . כאשר, לטענתו, כל אחד מסמל את אחת הדתות: יהדות, נצרות ואסלאם. השתלבותם של שלושת המעוינים לכדי צורה גיאומטרית אחת – היא המגן דוד – מסמלת את האחדות העתידית של דתות אלה על פי חזון הנביאים.

מגן דוד כסמל להשתלבות ונישואין

גם ביהדות וגם בבודהיזם, המגן דוד מסמל נישואין או איחוד של הניגודים זכר ונקבה, וזאת בגלל ששני המשולשים שלו משתלבים זה בזה.

מגן דוד בסימן המספר 6

החוקר אורי אופיר טוען שמקורו של המגן דוד במנורת המשכן. מתחת לכל נר במנורה היה כן בצורת פרח. פרח זה נקרא בלועזית "ליליום קנדידום" ובעברית: "שושן צחור". במבט מלמעלה יש לשושן צורה של מגן דוד. במרכזו של הפרח של המנורה היה נר, כך שהכהן הדליק נר במרכזו של מגן דוד. את המנורה הדליקו במשכן ובמקדש לאורך כל ההיסטוריה היהודית עד חורבן הבית השני, ומכאן קדמותו וחיבתו של המגן דוד. לדעת חז"ל את מנורת המשכן עשה הקב"ה בעצמו, ומכאן חיבתו היתרה של המגן דוד.

לשושן הצחור ישנם ששה עלי כותרת בצורת מגן דוד המסמלים את:

- ששת ימי הבריאה ויום המנוחה, שבו שבת אלוהים מכל מלאכתו אשר עשה.
- ששת ימי החול ויום השבת.
- שש שנות הזריעה ושנת השמיטה.
- שש שנות העבדות ובשנה השביעית – השילוח לחופשי.
- במנורת המקדש היה עמוד מרכזי ממנו יצאו ששה קנים, שלשה לכל צד.

שש אותיות בביטוי "מגן דוד"

אחד ההסברים הפשוטים ביותר למקורו של המגן דוד הוא שיש במלים "מגן דוד" שש אותיות וכל אחת "צריכה" משולש משלה. כמובן שההסבר הזה לא תופס באנגלית. זאת ועוד, למגן דוד צורה של פלינדרום, כלומר הוא נראה אותו דבר מכל כיוון (שמאל וימין, למעלה ולמטה). לכן המלה "דוד" מבטאת באופן עקיף את הצורה, שהרי גם את קוראים את המלה "דוד" משמאל לימין, מקבלים את אותה מלה.

בגימטרייה - סמל לישראל

מגן דוד מסמל את ישראל. סכום אותיות המילה "ישראל" בגימטרייה הוא 541. כאשר אורך כל צלע של המגן דוד מסתכם בעשר נקודות, **סך הנקודות** שבתוך שטח המגן דוד הוא 541 כסכום אותיות ישראל בגימטרייה.

משמעות הצורה התלת ממדית של מגן דוד

המגן דוד מוכר, בעיקר, בצורתו הדו ממדית. הממד השלישי מוסיף לו עומק. ניתן לייחס לממד השלישי משמעות של צינות רוחנית, ברוח חזונו של הרצל, שלא הסתפק בצינות מעשית שתקים ארץ מקלט ליהודים הנרדפים אלא שאף גם להקים חברת מופת שתהיה אור לגויים.

צורתו התלת ממדית מכונה "מרכבה".

האמנית כרמל בן איש מייצרת מוביילים ממרכבות ומשלבת בהן אבנים בעלות סגולות ריפוי, זכוכיות וחרוזים. בדף ההסבר המצורף אל כל אחת מהמרכבות היא כותבת:

"המרכבה נגזרת מתוך צורה ששייכת לגיאומטריה המקודשת, מבנה בשם "זרע החיים". "זרע החיים" מסמל את הרעיון של 'יש מאין', מפוטנציאל למימוש".

בקבוצות של "העידן החדש", כמו זו של דרונבלו מליצדק המתגורר בקוויבק, קנדה, מלמדים שיש לצורת המרכבה השפעה על ההתפתחות הרוחנית של האדם, ולכן החברים בקבוצות מעין אלה נוהגים לשבת במדיטציה בתוך מרכבה פיזית או דמיונית.

מנהיגים יהודים שהתנגדו לשימוש במגן דוד

כאשר החל שימוש נרחב במגן דוד במאה התשע עשרה ובתחילת המאה העשרים היו מנהיגים יהודים חשובים שהתנגדו לשימוש במגן דוד:

המשורר יהודה לייב גורדון (1830-1892), שהיה מראשי תנועת ההשכלה ברוסיה, אמר שהסמל לקוח מהפגאנים הדרואידים. הרב ההונגרי ליאופולד לאו אמר שהמגן דוד לקוח מהמיתולוגיה הגרמנית.

ד"ר מוריץ גודמן, רבה של וינה, כתב שמשכילים יהודים אינם רשאים לקבל את העובדה שיהודים חופרים בעליית הגג של האמונות התפלות שלהם ומוציאים משם סמל ששייך לאורות.

הרב והסופר יעקב רייפמן, הרב של ראדום-לובלין (1818-1895), מראשי תנועת ההשכלה, התנגד לשימוש במגן דוד על סמך הפסוק מתהילים ק"ל: "וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מֵעֲשִׂיהֶם".

אלחנן ליב לוינסקי (1858 - 1910), סופר עברי, שהיה מראשוני אגודת חובבי ציון ברוסיה כתב: "...ושבח אני את הפטריוטים שבעיר טשיקאגו אשר באמריקא, שלא חשבו הרבה ולא דברו הרבה ולא קראו עצרה ולא התאספו לאספות, רק מדעת עצמם המציאו את "הדגל הלאומי". אמריקא היא, כידוע, ארץ ההמצאות הפתאומיות. באמריקא הכל אפשר. ובבוקר לא-עבות אחד המציאו את "הדגל הלאומי": מגן דוד עם כוכבים. הם הולכים לשיטתם, כי "העת היא ממון", ואין להמתין הרבה. העיקר הוא הדגל. ומכיון שיש דגל, ממילא תהיה גם מדינה. והצדק אתם. ומתפלא אני מאד על אשר אנחנו עד עתה לא הגענו ל"חכמה" זו. תקופתנו עתה היא, כידוע, תקופת "השלטים". לפני היה "התוך" עיקר והקליפה החזונית טפלה לו. לפנים היו חנויות גדולות, בתי-מסחר גדולים, – ו"שלטים" קטנים, כמעט בלתי נראים לעין. כעת נתהפך הסדר. כעת הקליפה, ההדור החזונית עיקר גדול, ו"התוך"... לאו דוקא. הנה תראו חנויות גדולות – סחורה בפרוטה ושלט במנה. בכדי ליסד בית-מסחר או בית-אוצר אין צורך עתה לא בכסף ולא בסחורה, רק כי תציג לראוה "שלט" גדול בשלל-צבעים ותדפיס "מודעה צעקנית" בהעתונים, – והכל מוכן ומזומן; כל השאר מעצמו יבוא. וגם בענין תחית האומה נחוץ... רק שלט יפה ומודעה צעקנית, דגל עם "כוכבים", וכל השאר מעצמו יבוא".

מגן דוד בעיני שונאי ישראל

על פי סיפור של חסידי חב"ד, הרב הרצברג ממקסיקו שכנע בזמנו את מנהיג אירן, חומייני, שהמגן דוד נמצא על תשמישי קדושה יהודיים לא בגלל שהוא סמל לאומי אלא בגלל שהוא סמל דתי. בעקבות זאת התיר חומייני ליהודי אירן להמשיך ולהשתמש במגן דוד.

בתקופת השואה שימש המגן דוד סמל להשפלת היהודים שאולצו לענדו כטלאי צהוב. רבים סבורים שהמגן דוד הגיע למרכז הדגל הישראלי בגלל שמקבלי ההחלטה על עיצוב הדגל רצו להראות לעולם שסמל שבאמצעותו הנאצים השפילו את היהודים הופך להיות לסמל לגאווה לאומית בבחינת "אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה". ברוח דומה כתב גרשום שולם במאמרו הידוע על המגן דוד שבעקבות המשמעות שקיבל המגן דוד שבטלאי הצהוב בתקופת הנאצים הפך בימינו לסמל של סבל ותקווה.

בעיני פלשתינאים רבים המגן דוד הוא סמל לכיבוש הישראלי.

הצורה הגיאומטרית של המגן דוד

המגן דוד בצורתו הגיאומטרית הופיע בשחר ההיסטוריה כהעקקה מצורות סימטריות טבעיות בעלות ששה קצוות, כגון: **פרחים**, , כוכבים או פתיתי שלג. יש אף שסוברים כי הופעתו של המגן דוד היא כתולדה של משחק במחוגה.

צורת הכוכב בעל ששת הקדקודים נקראת ביוונית הקסגרמה (הקס- שש, גרמה- צורה). כל מגן דוד הוא הקסגרמה, אלא שלא כל הקסגרמה היא מגן דוד. ההקסגרמה קיימת בכל התרבויות משחר ההסטוריה. היא קדמה לא רק לדוד המלך אלא אף להיווצרותו של העם היהודי, והיא כשלעצמה איננה יהודית.

שורשיו הדתיים-היסטוריים של המגן דוד

על פי המסורות של שלוש הדתות המונותאיסטיות, מקורו של המגן דודו הינו ביהדות. המסורת היהודית מייחסת את סמל המגן דוד למלך דוד או למלך שלמה. המסורת הנוצרית נשענת במושג "כוכב דוד" (Star of David) על הברית הישנה, אשר נשענת על היהדות. במסורת המוסלמית מקובל לכנות את הכוכב בן ששת הקדקודים בשם "חותם שלמה" על שמו של המלך היהודי שלמה בן דוד.

יש הטוענים כי מקורו של סמל המגן דוד הוא בדתות הקדומות של **הודו**, ולעומתם יש הטוענים שההודים קיבלו סמל זה כבר מאברהם אבינו (שעל שמו, לטענתם, נקראים הברהמינים ההודים).

האתיופים (שהם נוצרים) מייחסים את מקורו של הסמל לשלמה המלך ולמלכת שבא, שנחשבת למייסדת שושלת המלכות באתיופיה, שושלת שנמשכה אלפי שנים. **הרסטפרים** בג'מייקה אימצו את הסמל מהאתיופים וממלכם של האתיופים, היילה סלסי, שנערך על ידם.

מחקרים מלמדים כי סמל המגן דוד הופיע כבר בתרבות **שומר**, אלף ושבע מאות שנים לפני עלות דוד לשלטון, והוא גם היה מוכר בתרבות המינואית, שקדמה לדוד המלך בשבע מאות שנים.

ממצאים אלה עומדים לכאורה בסתירה לאמונה כי מקורו של הסמל הוא בתקופת דוד. אחת הדרכים ליישב סתירה זו היא באמצעות הטיעון כי הסמל היה קיים בקרב העמים עוד טרם תקופת דוד, ואילו הוא רק אימץ אותו.

מגן-דוד במקורות היהודיים

פרשת דוד וגולית

התפיסה הרווחת בציבור היא שלדוד המלך היה **מגן**, ועליו היתה חקוקה צורה שמורכבת משני משולשים שווים צלעות שקדקודיהם פונים לכיוונים הפוכים זה לזה. מכיוון שצורה זו היתה בשימוש על-ידי דוד, היא נקראת בשם "מגן דוד".

על פי תפיסה זו, ניתן היה לצפות שמגן דוד יופיע בפרשת דוד וגולית בספר שמואל א' פרק י"ז - ולא היא: בפרק זה ישנו מסר מודגש שלפיו לדוד לא היה מגן פיזי:

וַיִּלְבַּשׁ שְׂאוֹל אֶת-דָּוִד מְדִי, וַיִּתֵּן קֹבֶעַ נְחָשֶׁת עַל-רֹאשׁוֹ; וַיִּלְבַּשׂ אֹתוֹ, שָׂרְיוֹן, וַיַּחַגֵּר דָּוִד אֶת-חַרְבּוֹ מֵעַל לְמַדְיָו וַיָּאֵל לְלָכֶת, כִּי לֹא-נֹסָה, וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-שְׂאוֹל לֹא אוֹכַל לְלָכֶת בְּאַלְהֵי, כִּי לֹא נִסִּיתִי; וַיִּסְרַם דָּוִד, מֵעַלָּיו.

בהמשך, באותו פרק, מודגש כי אלוהים היה המגן של דוד וזו הסיבה לניצחונו.

וַיֹּאמֶר דָּוִד, אֶל-הַפְּלִשְׁתִּי, אַתָּה בָּא אֵלַי, בְּחַרְבַּ וּבַחֲנִית וּבְכִידָן; וְאֲנִי בָא-אֵלַיךָ, בְּשֵׁם יְהוָה צְבָאוֹת, אֱלֹהֵי מִעְרָכוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר חִרַּפְתָּ... וַיִּדְעוּ כָל-הַקָּהָל הַזֶּה, כִּי-לֹא בְּחַרְבַּ וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ יְהוָה; כִּי לַיהוָה הַמַּלְחָמָה, וַיִּתֵּן אֶתְכֶם בְּיָדוֹ.

הביטוי "מגן דוד" משתמע בספר תהילים

השם "מגן דוד" משתמע במזמורים שונים בספרי תהילים.

דוד המלך נחשב למחבר ספר תהילים. כאשר קוראים מזמור תהילים, שבו דוד מתפלל לאלוהים ומשתמש במלה "מגן" (למשל: תהילים י"ח פסוק ב: "מגני וקרן ישעי"), נוצר הביטוי **מגן דוד** ("מגן דוד" - "מגני שלי") לראשונה, והוא משמש כינוי לאלוהים.

הנה כי כן לא רק השם "מגן דוד" אלא גם המשמעות שלו - הגנת האל - נרמזים בספר תהילים. נעדרת ממנו רק הצורה הגיאומטרית - ההקסגרמה.

הערה: על פי המסורת היהודית, דוד עלה לשלטון בשנת 1005 לפנה"ס כך שניתן לומר שהמושג "מגן דוד" נוצר בסביבות המאה העשירית לפנה"ס. לעומת זאת בספר "ארכיאולוגיה, מקרא וזיכרון היסטורי" טוענים המחברים (ישראל פינקלשטיין וניל אשר סילברמן), כי ייתכן אומנם כי החומר הקדום ביותר בתהילים חובר בשלהי תקופת המלוכה, או זמן קצר אחרי חורבן ירושלים שהתרחש בשנת 586 לפנה"ס, אבל מרביתו חובר בין המאה החמישית למאה השנייה לפנה"ס - בתקופה הפרסית

וההלניסטית.

חזון הנביא ישעיהו

הפילוסוף מקס בלק (1909 - 1988) בחר במגן דוד כדי להדגים את התיאוריה שפיתח לגבי האופן שבו אנו תופסים את העולם. לדבריו, **התפיסה** תלויה במושגים שיש לנו לגבי העולם, ואם אנחנו רגילים לראות את המגן דוד כמשולש שמונח על גבי משולש, יהיה לנו קשה לראות אותו כמשושה, שמוקף בששה משולשים, או כשלושה פרפרים בעלי כנפיים פרושות.

דברים אלה מזכירים את חזון הנביא ישעיהו (פרק ו): "שש כנפיים, שש כנפיים לאחד: בשתים יכסה פניו, ובשתים יכסה רגליו, ובשתים יעופף". הרב יצחק גינצבורג מכפר חב"ד סבור שהפסוק מתאר מגן דוד. ניתן לראות בפסוק זה את המקור לצורת המגן דוד. מכאן גם ניתן למצוא תימוכין לכך שהמגן דוד אומץ על ידי העם היהודי כבר בתקופה קדומה זו, ובוודאי טרם הקמת התנועה הציונית.

תפילת מגן דוד בתלמוד הבבלי

צרוף המלים "מגן דוד" נזכר לראשונה בתלמוד הבבלי במסכת פסחים בדף קי"ז, ע"ב:

"אמר רבה בר שילא דצלותא [התפילה] מצמיח קרן ישועה; דאפטרותא [ההפטרה] - מגן דוד. 'ועשיתי לך שם גדול כשם הגדלים' (שמואל ב: י). תני [שנה] רב יוסף: זהו שאומרים מגן דוד".

קטע זה דן בברכות ההפטרה, בהן "מגן דוד" משמש ככינוי לאלוהים. מלות התפילה הן: "ברוך אתה ה' מגן דוד".

רבה בר שילא, הנזכר לעיל, היה אחד מאמוראי בבל והוא חי במאה השלישית לספירה. רב יוסף [בר חייא] היה אף הוא אמוראי בבלי והוא חי בתחילת המאה הרביעית לספירה.

עדויות לקיומו של מגן דוד בתקופות שונות בהיסטוריה

תקופת המלוכה

חרוש בקוויים כפולים על קיר-חדר נמצא בחפירות ארכיאולוגיות בחורבות מגידו, מגן דוד מתקופת בנו של המלך שלמה, אחאב, מהמאה התשיעית לפנה"ס. לא ברור, מה היו תפקידו ושמו של הסמל באותה תקופה, אך הסמיכות בזמן לתקופת שלמה המלך, שאליו (או לאביו, דוד) מיוחסת המצאת הסמל, מציתה את הדמיון ומחזקת את הסברה שאכן המגן דוד מקורו במלכים אלה.

בשלהי תקופת המלוכה

הארכיאולוג הישראלי, אפרים שטרן, פרסם מגני דוד חרוטים על ידיות של קנקני יין מן המאה העשירית עד השישית לפנה"ס הספירה, שנתגלו בגבעון, ובאחד מהם מצוירת ציפור. להערכתו היו אלה סמלים של תעשיית היין שהיו מקובלים גם ביוון ובקרתגו.

חותם מן המאה השביעית לפנה"ס, שהיה שייך ליהושע בן עשהיהו, נתגלה בצידון שבלבנון. על פי שמו של בעל החותם, אין ספק שמדובר בחותם יהודי, אבל זיהוי של החותם כיהודי אין פירושו שמדובר בסמל של היהדות.

שבע המאות שלפני הספירה

ישראל, חורבת שורה

פרופסור גדעון פרסטר דיווח בידעון אגף העתיקות והמוזיאונים (חדשות ארכיאולוגיות גיליון פ"ב משנת 1983) על ממצא חפירותיו בשרידי בית הכנסת שבחורבת שורה בגליל העליון, כשני קילומטרים מזרחית לראש פינה ומדרום לשדה התעופה מחניים:

"קירות המבנה ארבעה עשר וחצי מטר על שבע עשרה מטר בנויים אבני בזלת מסותתות היטב שנשדדו בחלקן... הבניין היה מכוון לירושלים... תצוין במיוחד אבן קשת מעוצבת היטב ששימשה כבסיס לארקדה ועוטר בהחלקיה התחתונים במגן דוד ובוורדה. היא נמצאה משולבת בפינה הדרומית-מערבית של בית הכנסת ששופץ כפי הנראה בימי הביניים... בשל שימוש וחדירות מאוחרות קשה לעמוד על ראשית השימוש במבנה אך יש להדגיש כי נמצאו חרסים מן המאות הא'-ז'. באזור בית הכנסת... נמצאו כמה מטבעות ברונזה בחלקם על רצפת בית הכנסת... שזוהו מימי הקיסרים זנון...ליאו...ומאוריציוס טיבריוס...

בסגנונו דומה הבניין על עיטוריו לבית הכנסת בכורזין המצוי במרחק של כחמישה קילומטר מדרום, אך יש לו קווי דמיון גם לבתי כנסת אחרים בגליל ובגולן".

הקיסרים הנזכרים לעיל הם מהמאה החמישית - ששית לספירה. האבן נמצאת כיום בגן הארכיאולוגי בבית הנשיא, ועליה מגן דוד משולב שבתוכו נמצאת רוזטה ובכל אחד מהמשולשים שסביב המשושה ישנו עיגול. מעל ומתחת למגן דוד ישנו גילוף של ענף עם עלים.

ישראל בתקופה ההלניסטית

במוזיאון המסים בירושלים מוצג **כוכב ירושלים** מן המאות הרביעית עד הראשונה לפני הספירה, שהוא חותם בצורת מגן דוד שהוטבע על ידית חרס שנתגלתה בחפירות בקיבוץ רמת רחל בירושלים. כוכב זה מופיע לא כשני משולשים משולבים אלא כקו המתאר של ההקסגרמה המקיף רבוע קטן שנמצא במרכזו.

בספרו המונומטאלי של ארווין גודינף (Erwin R. Goodenough, *Jewish Symbols in the Greco-Roman Period*) על סמלים יהודיים בתקופה היוונית רומית יש כמה קמעות שבהן מופיע כוכב בן שש קצוות.

ישראל, תל מרשה

פיטרס ותירש (Thiersch Peters and, *Tombs of Marissa*, p. 60) פרסמו בשנת 1905 ממצאים ממערות קבורה הלניסטיות (מן המאות השניה או השלישית לפנה"ס) מתל מרשה, שכיום הוא בתחומי הגן הלאומי של בית גוברין. הם מזכירים שם פנטגרמות והקסגרמות כמו אלה שהיו בשימוש כסימני ברכה באגודות סתר, כגון אלה של הפיתגוראים.

ישראל, נבטים

בספרו של ד"ר אשר אדר, "מגן דוד סמל עתיק של איחוד", מובאת תמונה של הקסגרמה נבטית מהמאה הראשונה לפנה"ס, על גבי קערת חרס צבועה, לצד ענפי תמר.

לאחר תחילת הספירה

איטליה, טרנט

על מצבת אשתו של לאיו בן דוד מטרנט, איטליה חרוט מגן דוד ומופיע הכיתוב: "פה ינוה אשת לאיו בן דויד מן מילו". לא ברור אם המגן דוד נקשר לשמו של לאיו בן דוד, אך האפשרות שכבר אז קראו לסמל בשם מגן דוד מציתה את הדמיון, ומחזקת את הסברה כי המגן דוד היה בשימוש רצוף של יהודים מימי קדם. אין מידע מדויק אודות תאריך הקמתה של המצבה, וההשערות נעות בין המאה השלישית למאה השביעית לספירה.

רוסיה, קודקס לנינגרד

קודקס לנינגרד משנת 1008 נמצא בגניזה בקהיר. **קודקס לנינגרד** הוא שמו של עותק של התורה הכתוב על גבי קלף, שנלווה אליו עמוד נוסף, הנקרא "דף שטיח", שעליו מגן דוד גדול. המגן דוד נמצא בתוך ריבוע שמונח בזווית של ארבעים וחמש מעלות על גבי ריבוע באותו גודל (כשם שהמגן דוד הוא משולש שמונח על גבי משולש). העיגול החיצוני והריבועים מכילים ציטוטים בכתב זעיר (מיקרוגרפיה) מספר דברים כ"ח פסוקים א' עד ד', ואילו במרכז המגן דוד יש ביטוי לכבוד שרוחש המעתיק, שמואל בן יעקב, לפטרון שלו, מבורך הכהן בן יוסף.

מצרים, גניזה בקהיר

בספריית אוניברסיטת קיימברג' באנגליה נמצא דף מאויר מתוך ספר ללימוד אלפבית לילדים, מן הגניזה בקהיר, מצרים, ככל הנראה מן המאה האחת עשרה לספירה, על גבי קלף. כלי עזר צבעוני זה ללימוד עברית מעוצב במטרה לעניין ולהלהיב ילדים ויש עליו מנורה ולצדדיה שני מגני דוד.

ספר רזיאל המלאך

מופיעים בספר ציורי קמיעות עם מגני דוד בלי ציון שמו של הסמל. הספר מיוחס לתחילת המאה השתים עשרה שכן רבי אברהם אבן עזרא (שחי בין השנים 1164 – 1092/3 או 1167) מצטט ממנו בפירושו לספר שמות.

אשכול הכופר

המגן דוד מופיע לראשונה כתיאור לצורת הכוכב בעל ששת הקדקודים בספר "אשכול הכופר" מאמצע המאה ה-12, שנכתב על ידי הקראי יהודה בן אליהו הדסי:

"ומלאכים שבעה לפני המזוזה נכתבים מיכאל וגבריאל אכתריאל יה' ה' צבאות עזריאל צדקיהל יחון יה שרפיאל ה' ישמרך וסימן זה (הנקרא מגן דוד) כתוב בכל מלאך ובסוף המזוזה ענאל שרפיאל צוריהל סנדלפון מיטטרון ה' הקטון ובכל מלאך ומלאך זה הסימן לו כשתקנו רועיך... מזוזות בתים ומזוזות שערים יחפרו בם מחוץ לבתי[ם]... ושימוה בחפירות ההם ויחזקה במסמרי[ם] לא ימוטו לעולמי[ם] להיות לשמירה לנפשות הבתים ההם מן השטן שלא ישטין לנפשים. והמתקן מברך ואומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע מזוזה בשערי[ם]. ובאלה לא צוה ה' ולא דבר אלהינו עושך". (דף 92 ב טור א, אלפא-ביא רמ"ב).

חשוב לציין שהמשמעות המיוחסת כאן לסמל המגן דוד נקשרת להגנה מפני השטן, משמעות שרווחת מאוד ביחס לסמל זה עד ימינו אלה.

סמל צבאו של דוד אל רואי

היהודי הכוזרי דוד אל-רואי בן המאה ה-12, הקים צבא יהודי באזור עיראק במטרה לצעוד לכבוש את ירושלים. על דגל הצבא היה מגן דוד. על פי תיאוריה זו המלה "דוד" שבצרוף המלים מגן דוד מתייחסת לדוד אל רואי ולא לדוד המלך.

ישראל, קבר רחל בטבריה

יוסי סטפנסקי ועמנואל דמתי גילו בקבר רחל, אשת רבי עקיבא, בטבריה, במהלך עבודות שימור שלוש אבני בזלת מעוטרת בתבליטים מן המאה השלוש עשרה. אחת נושאת תבליט של מנורת שבעת קנים. השניה מעוטרת במגן דוד אשר גולף בתבליט בקוטר שלוש ס"מ ודומה לזה שנתגלה בחורבות בית הכנסת שורה (ראו לעיל).

בימי הביניים- תחבולה למניעת התבוללות

דצ"מ כתב בעתון "המליץ" (בגיליון האחד עשר לשנת 1898, ג' שבט תרנ"ח) מאמר בשם "דבר כשר" להגנה על השימוש של היהודים דתיים במגן דוד:

"והיה בימי הביניים, כאשר לחץ עול הגלות את אחינו בני ישראל מאד מאד ונגזרו עליהם גזרות קשות ושמד, ורבים מאחינו בני ישראל המירו דתם להינצל מהצרות האיומות - אז התאמצו הרבנים החכמים לעורר את לבב אחינו בני ישראל לאמונה שלמה, בנחמם אותם, כי בן דוד, משיח ד', יבוא ויגאלם וה' יקום על ידו דם עבדיו השפוך על פני חוצות כמים, ולחזק את לבב אחב"י הנרדפים והנדכאים תקנו לשום את האות בעל ששה קצוות על פרכת ארון הקדש ועל מעילי ספרי התורה ועל שקי טלית ותפילין ויקראו את האות "מגן דוד", למען אשר יביטו עליו בעת תפילתם ויתחזק ביטחונם, כי בוא יבוא בן דוד, בעל המגן, אשר אות גבורה עליו".

צ'כיה, דגל קהילת פראג

בצ'כיה התנוסס מגן דוד על הדגל היהודי הראשון משנת 1354. מלך בוהמיה, צ'ארלס הרביעי, התיר ליהודי פראג לשאת דגל דומה בשנת 1648 כאות הוקרה על עזרתם בהדיפת התקפה שבדית. גרשום שולם, מחבר המחקר העיקרי בנושא המגן דוד, כתב אמנם (בספרו על הרעיון המשיחי ביהדות) שהכוכב בן שש הקצוות "אינו סמל יהודי ואינו סמל של יהדות ואין בו דבר שיכול לעורר רגשות יהודיים דתיים", אך הימצאות שם האל בן ארבע האותיות והמלים "שמע ישראל" על הדגל האדום שנמצא בבית הכנסת החדש ישן בפראג מעידה שההפך הוא הנכון.

איור לספרו של הרמב"ם

באיור לספרו של רבי משה בן מימון, מורה נבוכים, מהמאה הארבע עשרה מופיעה דמות איש (יש סבורים שמדובר ב**אריסטו**) יושב בכסא והכסא מעוטר בשפע של מגני דוד.

תנ"ך מרוואס

יוסף בן יהודה מרוואס סיים בשנת 1307 את כתיבת התנ"ך וגם אייר אותו. בסוף "ספר דברים" שלו יש מגן דוד בתוך עיגול, שבו כל משולש מצוייר בקו כפול. יוסף בן יהודה מרוואס שייך לאסכולה הספרדית של האיור.

ספר הגבול

גדול חוקרי הקבלה, גרשום שולם, טוען שהמגן דוד בספר "אשכול הכופר" הוא הוספה מאוחרת של המעתיק, ובעצם ההופעה הראשונה של המגן דוד היתה ב"ספר הגבול", שנכתב על ידי נכדו של הרמב"ם במאה הארבע עשרה.

תנ"ך סרווירה

בסרווירה, יישוב קטן בקטלוניה, ספרד, נכתב בשנת 1300 ספר תנ"ך הכולל גם חיבור הנקרא "ספר מכלול" לרד"ק ובו איורים של יוסף הצרפתי. באחד מאיורים אלה מופיעים מגני דוד ובתוכם סמלי הממלכה המאוחדת של קסטיליה וליאון (וניתן לראותו

במהדורה מפוארת של לוח שנה בהוצאת טורנובסקי בדף של חודש ספטמבר שנת 1989).

בסמוך לפני גירוש ספרד

מגן דוד מגולף באבן מהתקופה שקדמה לגירוש ספרד נתגלה לאחרונה על [שער בית כנסת](#) בכפר הקטן הואסה דל קומון בסרגוסה שבספרד.

תנ"ך קניקוט

בתנ"ך קניקוט מופיע ציור מיקרוגרפי שצייר יוסף אבן חיים. תנ"ך קניקוט קרוי על שם בנימין קניקוט, חוקר כתבי יד אנגלי. תנ"ך קניקוט נחתם בשנת 1476, כש עשרה שנה לפני גרוש ספרד. האיורים שם מזכירים את "דף השטיח" של "קודקס לינגרד", שצויר כחמש מאות שנים קודם לכן. לפיכך ניתן לומר שהמסורת של איור מיקרוגרפי של ספרי תנ"ך תוך הקדשת חשיבות מיוחדת למגן דוד נמשכה מאות שנים.

צ'כיה, פראג, סדר תפילות

בפראג הודפס לראשונה ספר בעברית בצורה של ספר מודרני, "סדר תפילות", בשנת 1512 ובו הכוכב בעל ששת הקצוות כלוגו של המדפיס ועליו נכתב: "איש על-דגלו באתת לבית אבתם להיות ראויים למתנות הטובות, כל אלה שדבקים במגן דוד".

איטליה, סביניטה

בספרו של הרמב"ם "מורה נבוכים" בדפוס סביניטה משנת 1553 [המגן דוד](#) נראה במרכז העץ שבתחתית האיור. דפוס סביניטה היה בבעלות טוביאס פוא ובני משפחתו, שהיו בין המדפיסים היהודים הראשונים, והם כללו את המגן דוד כסימן היכר של בית הדפוס שלהם.

פולין, בית כנסת הרמ"א

מופיע מגן דוד מוזהב על ארון-הקודש בבית-כנסת הרמ"א בקאזימיז', ליד קראקוב, משנת 1558 לערך.

שו"ת בנושא עוגיות בצורת מגן דוד

רבי יאיר חיים בכרך, מגדולי חכמי אשכנז במאה השבע עשרה, בספר השאלות והתשובות "חוות יאיר", דן בשאלה: האם מותר לשבור בשבת מצות או עוגיות שעליהן מצוייר מגן דוד. נאמר שם שנהגו לכתוב פסוקים על עוגות ולהאכילן לתינוקות בחג השבועות.

ממצאים בתקופת שבתאי צבי - מאה 17

שלמה מוסיוף, אספן ידוע של פריטי ארכיאולוגיה ויודאיקה, טוען שבדגל של שבתאי צבי היתה מנורה. בגלל שהיהודים חששו ממשיח השקר הם קבעו את המגן דוד כסמל שיבדילם משבתאי צבי. אחרים סבורים ששבתאי צבי אימץ את המגן דוד וכך החלה הפצתו ההמונית.

מרוקו, מוגדור

מופיע מגן דוד על קיר של בית בעיירה המרוקאית מוגדור שהיישוב היהודי בה החל בתחילת המאה השבע עשרה.

גרמניה, אבני חופה

רות אלמוג כתבה על מנהג אבן החופה בעיתון "הארץ" תחת הכותרת "שאלה של זהות": "במוזיאון מוצגת בין השאר "אבן חופה". זו אבן גדולה ועגולה ועליה מגן דוד, שבפינתיו ראשי התיבות של הפסוק "קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה". "אבן החופה", שנהוג היה לקבוע בקיר הצפוני של בית הכנסת, היא עדות למנהג שרווח בפרנקוניה תחתית להטיח את הכוס באבן בזמן החופה, מנהג שחילופו הוא דריסת הכוס על ידי החתן. לדעת אחד החוקרים, מקור המנהג הוא סורבי (שבת סלאווי שישב במזרח גרמניה). אבן החופה נמצאה אחרי המלחמה בגן של בית פרטי בהיידינגספלד שמדרום לוויירצבורג. שם התיישבו ב-1565 יהודים שגורשו מוויירצבורג, והמקום נעשה מרכז דתי חשוב של הקהילה היהודית בגרמניה".

מגן דוד מופיע גם בתחרית בשם "אם אשכחך ירושלים", מתוך ספרו של פ' ס' קירשנר, שמתאר את מנהג אבן החופה בנירנברג בשנת 1726.

שו"ת בנושא משכך כאבים

רבי נסים חיים משה מזרחי בן המאה השמונה עשרה, ששימש כ"ראשון לציון" בירושלים, כתב בספר השאלות ותשובות שלו, "אדמת קודש א", תשובה לשאלה האם מותר לומר לגוי בשבת לצויר בדיו חותם-שלמה על פנים נפוחות, שכן זו סגולה בדוקה

ומנוסה להקלת הכאב. ליד המלים חותם-שלמה מופיע בספר ציור של מגן דוד.

הברון רוטשילד

הברון שלמה מאיר רוטשילד השתמש במגן דוד אדום בשלט האבירים שלו, מאז שקבל את תואר האבירות שלו בוינה ב-1822. השם רוט-שילד בגרמנית תרגומו לעברית: מגן אדום.

היינריך היינה

ב-1840 נהג היינריך היינה לחתום על מאמריו לעיתון "אוגסבורגר צייטונג" במגן דוד על מנת להדגיש את זהותו היהודית, למרות שהיה מומר.

חובבי ציון

בשנת 1880 **דגלם** של חובבי ציון כלל את המלה "ציון" באמצעיתו של מגן דוד.

הישוב ראשון לציון

לישוב ראשון לציון היה ב-1884 דגל עם מגן דוד במרכזו.

הצעה לדגל ישראל של הרב יעקב ברוך אזקוביץ מבוסטון

ראוי לציון כי דגל ישראל בצורתו הנוכחית הוצג לראשונה בבוסטון בשנת 1891 ע"י אגודת בני ציון. הדגל נוצר ע"י הרב יעקב ברוך אזקוביץ ובו שני פסים כחולים על רקע לבן, בתוכם מגן-דוד ובמרכזו המלה מכבי.

עיתונו של הרצל

מגן דוד בולט על כריכת האגודן של העיתון של הרצל, **די וועלט**, שיצא לאור בוינה החל משנת 1897 ושימש כביטאון המרכזי והרשמי של הציונות. מגן דוד קטן התנוסס בראש כל אחד מעמודי העיתון שהצטברו לאלפים ברבות השנים. באותה שנה התקיים הקונגרס הציוני הראשון בבזל ועל כרטיסי הציר היה סמל המגן דוד.

הצעה לדגל ישראל של דוד וולפסון

דוד וולפסון, ממנהיגי הראשונים של התנועה הציונית, כתב לקראת **הקונגרס הציוני הראשון** שהתקיים בשנת 1897: "באיזה דגל נקשט את בית הקונגרס? אין לנו דגל; ומחשבה ניצבה במוחי והרי יש לנו דגל, וצבע כחול לבן לו - טלית זו שאנו מתעטפים בה, היא הסמל העברי. עלינו להוציא את דגלינו המקופל מתיקו, והיה לנו לנס ולגאון, לעיני כל ישראל ולעיני כל העמים ציווית לעשות דגל לבן-תכלת ולציון בו מגן דוד - כך נברא דגלנו הלאומי".

ישראל, פרחים מיובשים מירושלים

הסופרת השבדית סלמה גרלף כתבה בתחילת המאה שעברה ספר בשם "ירושלים" שם תיארה את תעשיית הפרחים המיובשים ליצוא, שהיתה אחד ממקורות הפרנסה המועטים של אותם ימים קשים מבחינה כלכלית. **סידור-פרחים-מיובשים** שזכה בצורת מגן דוד מופיע בספר של עטאללה ג'ורג' פרס משנת 1898 שכולל שנים עשר סידורים של פרחים מיובשים. רוב התמונות האחרות מתארות צלבים. כריכת הספר עשויה מעץ זית.

ישראל, בית משיח בירושלים

מגני דוד מופיעים על בנין **הארמון**. המפואר שבנו אלישע יהודיף וישראל חפץ בין 1903 ל-1914 כדי שיהיה למשיח איפה לגור ולקבל אורחים כאשר יבוא לירושלים, כך לפחות מספרות האגדות. כיום הכניסה לבנין היא רק לבנות חב"ד שלומדות שם.

אחרי מלחמת העולם הראשונה

הרב גונטר פלאוט כתב בספרו על המגן דוד כי אחרי מלחמת העולם הראשונה עוד לא כל היהודים ראו במגן דוד את סמלם המרכזי. למשל יהודי צרפת התנגדו לחקוק מגני דוד על מצבות חיילים יהודיים שנפלו באותה מלחמה.

מגן דוד כסמל יהודי: שם, משמעות וצורה

כאמור, הצורה הגיאומטרית של המגן דוד אינה מייחדת את היהדות, ועל כן לא בכל מקום שהיא מופיעה, היא נושאת משמעות יהודית. לפיכך לא כל צורה של כוכב בן ששה קצוות היא בהכרח ה"מגן דוד" היהודי. על מנת שייחשב כזה, עליו להיות נטוע בתוך הקשר יהודי, למשל להתנוסס על הדגל הישראלי, לעטר חנוכייה, להיות טבוע על **בית כנסת** או על ספר תורה, על לוגו של מוסד ממשלתי או על מטוס ישראלי, למשל על **מטוסי אל על**, על כריכה של ספר עברי או במקומות אחרים המזוהים עם

היהדות כמו הכותל המערבי וסביבתו.

את סמל המגן דוד כסמל יהודי מרכיבים שלושה רכיבים:

- **שם יהודי** (מגן דוד). חשוב לציין כי למגן דוד שמות נרדפים רבים. הבולטים שבהם הם: הקסגרמה, חותם שלמה, ינטרה, צ'אקרת הלב, כוכב בן שש קצוות, וכמובן "כוכב דוד" (Star of David).
- **משמעות יהודית** (כגון: הגנת האל).
- **צורה בין לאומית** (הקסגרמה).

הופעה נפרדת של רכיבי ה"מגן דוד"

הופעת השם "מגן דוד" בלי הצורה הגיאומטרית שלו

השם "מגן דוד" יכול להופיע בנפרד מצורת ההקסגרמה, למשל באזכורו בתפילה (ראו לעיל), כאשר הוא משמש כשם של קהילה, כאשר הוא משמש שם של בית כנסת ואף כאשר הוא משמש שם פרטי ושם משפחה של אדם, למשל חבר הכנסת לשעבר, דוד מגן.

הופעת המשמעות בנפרד מהצורה הגיאומטרית

אחת המשמעויות העיקריות של המגן דוד היא הגנת האל. עם זאת ניתן להצביע על צורות גיאומטריות אחרות **ואביזרים** שונים, אשר אינם כוללים את צורת ההקסגרמה, ואשר נושאים את אותה משמעות, לדוגמה: חמסה, מזוזה וכיו"ב.

הופעת השם והמשמעות בנפרד מהצורה הגיאומטרית

בספרו "עקדת יצחק" מזכיר הרב יצחק ארמה (פילוסוף שחי בספרד במאה ה-15), את ה"מגן דוד" בשמו ובמשמעותו המקובלים. בספר זה מהווה ה"מגן דוד" מגן פיזי והוא נושא גם את המשמעות המקובלת של הגנת האל. עם זאת צורתו הגיאומטרית של ה"מגן דוד" בספר זה אינה הקסגרמה אלא מנורה. מנורה זו היתה מצויירת לא בקווים אלא **באותיות** של מזמור תהילים ס"ז. יש אשר ממשיכים לצייר את המנורה ולכנותה כמגן דוד עד ימינו, למשל המקובלים בצפת.

המשמעויות הסמליות של המגן דוד ביהדות

המגן דוד נחשב כסמלה של הדת היהודית. במובן זה מעמדו מקביל לזה של הצלב בנצרות וחצי הסהר באסלאם. עם זאת בשונה מהצלב וחצי הסהר, המגן דוד אינו רק סמל דתי אלא גם סמל לאומי. רבים בעם היהודי רואים בו סמל לכבוד לאומי, לזהות יהודית, לזהות ציונית, לזהות ישראלית, לגאולה באמצעות משיח בן דוד, למדינת ישראל ואף לשבטי ישראל.

מגן דוד כסמל לזהות יהודית

יהודים רבים מדגישים את זהותם היהודית באמצעות ענידת **תליון** מגן דוד. ישנם גם כאלה שמקדקעים אותו על מקומות שונים בגופם. באתר האינטרנט "אלבום מגן דוד" התפרסמה תמונה של אלמוני היושב באוטובוס בסיאטל, ארה"ב, עם פסי שיער בצורת מגן דוד על קרחתו.